

ISSN2464-0344

Res novae

Revija za celovito znanost
Journal for Integrated Science

Matic Kocjančič

»KOT ANTIGONA SMO VRGLI PRST«.

MIT O ANTIGONI V SLOVENSKI IZSELJENSKI LITERaturi

Simon Malmenvall

ZGODNJI KARTUZIJANI: ZGODOVINSKI IN DUHOVNI KONTEKST

Jakob Piletič

GLORIA BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIE:

OSMA HOMILIJA SVETEGA AMADEJA LOZANSKEGA

IN MENIŠKA HOMILETIKA ZGODNJE SHOLASTIKE

Andrej Lažeta

VERske RESNICE – ZAKLAD VERE

Anton Stres

OD LAICIZMA K LAIČNOSTI

Fakulteta za pravo in poslovne vede, Katoliški inštitut
Faculty of Law and Business Studies, Catholic Institute

LETNIK 7 • 2022 • ŠTEVILKA 2

Res novae

Res novae: revija za celovito znanost

Izdajatelj in založnik:

Fakulteta za pravo in poslovne vede, Katoliški inštitut

Naslov uredništva:

Res novae, Krekov trg 1, 1000 Ljubljana

Odgovorni urednik:

Andrej Naglič

Glavni urednik:

Simon Malmenvall

Spletni naslov:

<http://www.katoliski-institut.si/sl/raziskovanje/res-novae>

E-pošta:

simon.malmenvall@kat-inst.si

Uredniški odbor:

Matic Batič (Študijski center za narodno spravo, Ljubljana, Slovenija), Philip Booth (Institute of Economic Affairs, London, Velika Britanija), Andres Fink (Pontificia Universidad Católica Argentina, Facultad de Ciencias Sociales, Buenos Aires, Argentina), Aleksandra Kostić Tmušić (Univerzitet u Prištini, Filozofski fakultet, Kosovska Mitrovica, Srbija/Kosovo), Aleksej Martinjuk (Respublikanski inštitut višje šole, Minsk, Belorusija), José Ignacio Murillo (Universidad de Navarra, Instituto Cultura y Sociedad, Pamplona, Španija), Aniko Noemi Turi (Katoliški inštitut, Fakulteta za pravo in poslovne vede, Ljubljana, Slovenija), Mitja Steinbacher (Katoliški inštitut, Fakulteta za pravo in poslovne vede, Ljubljana, Slovenija), Anton Stres (Katoliški inštitut, Fakulteta za pravo in poslovne vede, Ljubljana, Slovenija), Zoran Vaupot (Katoliški inštitut, Fakulteta za pravo in poslovne vede, Ljubljana, Slovenija).

Leto izida: 2022

Tisk:

Primitus d. o. o., Ljubljana

Oblikovanje in prelom:

Breda Sturm

Naklada:

150 izvodov

Letna naročnina:

28€ (Slovenija), 40€ (Evropa), 57\$ (ostalo navadno),

66\$ (ostalo prednostno)

ISSN (tiskana verzija): 2464-0344

ISSN (elektronska verzija): 2464-0352

Res novae

Revija za celovito znanost
Journal for Integrated Science

SPIRITUS
AUTEM
VIVIFICAT

LETNIK 7 • 2022 • ŠTEVILKA 2

Vsebina

Matic Kocijančič

»Kot Antigona smo vrgli prst«.
Mit o Antigoni v slovenski izseljenski literaturi

7

Simon Malmenvall

Zgodnji kartuzijani: zgodovinski in duhovni kontekst

25

Jakob Piletič

Gloria Beatissimæ Virginis Mariæ:
osma homilija svetega Amadeja Lozanskega
in meniška homiletika zgodnje sholastike

46

Andrej Lažeta

Verske resnice – zaklad vere

69

Anton Stres

Od laicizma k laičnosti

96

UDK: 27-22:27-284
1.02 pregledni znanstveni članek

Andrej Lažeta
doktor teologije (Župnija Beltinci)

Verske resnice – zaklad vere

Izvleček: Članek se opredeljuje do katoliškega zaklada vere in verskih resnic, ki jih vsebuje, na podlagi teološke metode drugega vatikanskega koncila, ki učinkovito prispeva k zveličanju duš. (BR 9–10) V uvodnem delu poudarja, da katoliška vera – kljub temu, da se izraža z verskimi resnicami (povedki o veri) – vendarle ni samo izjava. V osrednjem delu je kot zaklad vere (*depositum fidei*) predstavljeno božje razodetje (Sveto pismo in sveto izročilo), ki vsebuje vse verske resnice oziroma temelje za njihovo definicijo. Ker vse verske resnice v zakladu vere očitno niso izrecno izražene, želimo v tem članku izraziti kriterije za njihovo spoznavanje in spoznanje: avtoriteto cerkvenega učiteljstva in teologijo temelječo na resnici in razumu ter skladnosti z božjim razodetjem oz. zakladom vere. Posebej je poudarjeno, da je za spoznavanje in usklajevanje verske resnice, cerkvenega učiteljstva in zaklada vere raziskovalcu (teologu) potrebna naravna in nadnaravna modrost. Ob koncu je orisana še hierarhija verskih resnic glede na vsebino in glede na stopnjo (dokončnost) dogmatične definicije ter primat resnice kot temelj vsake verske resnice.

Ključne besede: katoliška vera, božje razodetje, zaklad vere, Sveto pismo, sveto izročilo, verska resnica, cerkveno učiteljstvo, teologija, hierarhija verskih resnic

Religious Truths – Treasure of Faith

Abstract: This article addresses the subject of the treasure of Catholic faith and religious truths which are parts of faith based on the theological method of the Second Vatican Council, which effectively contributes to the salvation of the souls. (BR 9–10) The introduction emphasizes that the Catholic faith is not only a declaration, although it expresses itself via religious truths. Its main part is *depositum fidei* (the treasure of faith) presented through Revelation (Bible and Tradition) which consists of all religious truths or is the basis of their definitions. Since not all religious truths in the treasure of faith are specifically expressed, we want to describe the criteria for their cognition: authority of the Magisterium and theology based on truth, reason and harmony with the Revelation or the treasure of faith. We specially highlight that it is necessary to understand and coordinate religious truths, Magisterium and the treasure of faith, and that the researcher (theologian) needs natural and supernatural wisdom. At the end of the article a short description of the hierarchy of religious truths is given according to their content and degree (finality) of dogmatic definition and the primacy of truth as the base of every religious truth.

Key words: Catholic faith, Divine revelation, treasure of faith, Holy Bible, sacred tradition, religious truth, magisterium of the Church, theology, hierarchy of religious truths

Uvod

Vera katoliške Cerkve ni v prvi vrsti nauk ali skupek verskih resnic, tudi ne ideologija ali zgolj svetovni nazor. Vera Cerkve je dogajanje med absolutno svobodno osebo Boga in relativno svobodno osebo človeka. (Strle 1971, 20) Niti ni vera rezultat zasebnega preudarjanja, ko »jaz« sam zase ločeno od vseh vezi premišljuje o resnici. Vera je namreč posledica dialoga, izraz poslušanja, je sprejemanje in odgovarjanje, ki človeka po »moji« in »tvoji« medsebojni pripadnosti uvaja v skupnost enako verujočih, »jaz« in »ti« v »mi« tistih, ki isto verujejo. (Ratzinger 2005, 58) Tako je vera, ki jo ohranja in oznanja katoliška Cerkev, korelat božjega razodetja in bi jo mogli na kratko označiti kot razumen človekov odgovor razodevajočemu se Bogu. Z vero se vernik oz. Cerkev oklene Boga, pri čemer so nauki in pojmi o Bogu drugotnega pomena, vendar znotraj dinamike vere nujno potrebni za njeno ohranjanje in poglobljanje – tako pri osebnem kakor tudi skupinskem srečanju oz. srečevanju z Bogom. (Strle 1967, 162–163)¹ V tem pogledu moramo odstraniti iz svojih predstav misel, da razodetje Boga človeku obstaja zgolj v priobčitvi izdelanih stavkov in povedkov o Bogu in odrešenju (Strle 1973, 479), kar imenujemo verska resnica ali člen vere ali dogmatična formulacija. Kajti dejansko je

1 To je učil že sv. Tomaž Akvinski: »Vsebina vere je zajeta v obrazcu vere. Toda v tem obrazcu ni izjav, pač pa so stvari: ni namreč rečeno tam, da je Bog vsemogočen, pač pa verujem v Boga vsemogočnega. Torej predmet verovanja ni izjava, pač pa stvar.« In: »V obrazcu vere je govora o tem, na kar se nanaša vera, v kolikor je to cilj dejanja vere, kakor je razvidno iz samega načina izražanja. Dejanje vere namreč nima za cilj izjave same, pač pa stvar; oblikujemo namreč izjave, zato da po njih pridobimo spoznanje stvari, tako v znanosti kot v veri« (S. th. II–II, 1, 2 ad 2).

bil prvotni smisel dogmatičnih formulacij v Cerкви prav v tem, da omogočijo skupno priznavanje in skupno čaščenje Boga. (Ratzinger 2005, 63) Obenem dogmatične formulacije omogočajo razloček med krivo in pravo vero, med resnico in neresnico. Vera je namreč prepričana in prepričljiva zagovornica razuma. (FR 56) Vera in razum sta kakor dve krili, ki človeškemu duhu omogočata, da se dvigne k zrenju resnice. (FR 1)

Vera v razodetega Boga

Predmet vere, ki ga izražamo z versko resnico (formulacijo), ni subjektivno mnenje posameznika o Bogu, ampak razodeti Bog sam, ki se je ljudem razodel v konkretnih zgodovinskih dogodkih. Tako Bog kakor zgodovinski dogodek razodetja človeka presegata, tako časovno kakor bistveno. Zaradi tega ju lahko posameznik v sedanjosti le sprejme oz. zavrne, ne more pa samorazodetega Boga in njegovega razodetja spremeniti ali popraviti. Kdor bi se odločil za takšno početje, bi izgubil nadnaravno od Boga razodeto vero in jo nadomestil z lastnim miselnim konstruktom. Po tej metodi bi tudi ne mogel več izreči obče veljavnih verskih resnic, ampak zgolj svojo predstavo o Bogu.

Na primarnost samorazodetega Boga v katoliški veri je opozoril drugi vatikanski koncil, ko je s sklicevanjem na svoje predhodnike – posebej na tridentinski in prvi vatikanski koncil (BR 1, 5, 8, 10) – poudaril, kar so zanemarjali mnogi teološki učbeniki in šolski katekizmi: da vsebina pojma božjega razodetja niso le *doctrina divina*, tj. božji nauki ali od Boga razodete resnice, pač pa Bog sam. (BR 2) S to trditvijo koncil

opozarja na t. i. osebno vero.² Oseben poziv oz. osebno razodetje Boga človeku nujno terja človekov osebni odgovor Bogu, tj. osebno vero, kakor jo poznamo iz Svetega pisma. Ta osebna vera pa se mora nujno ujemati, če gre za pravo vero, z vero občestva (Cerkve) verujočih v Boga. Razodetje Boga človeku od njega ne terja zgolj razumske pritrditve božjemu razodetju in drugim verskim resnicam, ampak terja osebno vero, ki po nauku prvega vatikanskega koncila vključuje popolno pokorščino razuma in volje Bogu. (VC 31)

Na tej ravni, v luči osebnega odgovora človeka Bogu oz. osebne vere, kakor jo poznamo iz Svetega pisma, Anton Strle po L. Malevezu povzema vsebino vere v tri bistvene točke:

1. izpovedovanje (*confessio*) ali poveličevanje Boga (k temu spada *cognitio et agnitio Dei*, tj. spoznanje in priznanje Boga, iz česar priteka *confessio*);
2. zaupanje (*fiducia, confidentia*) v božje obljube in v božjo zvestobo;
3. pokorščina (*oboedientia*) božjim zapovedim oz. božji volji. (Strle 1967, 163–165)

Joseph Ratzinger k tem trem točkam dodaja še edinstvo Cerkve oz. občestva. Po Ratzingerju namreč k veri bistveno sodijo: izpoved, beseda (kar vsebujejo že zgornje Strletove točke) in edinstvo, ki jo ustvarja beseda. K veri po Ratzingerju bistveno spada tudi pristopanje k bogoslužju občestva in končno tista skupnost, ki jo imenujemo Cerkev. Krščanska vera namreč ni ideja, temveč življenje, ni duh, ki biva sam

- 2 Tu je potrebno opozoriti, da pojem osebne vere ne pomeni individualistične ali solistične vere, pač pa vero, ki jo vernik sam izpoveduje znotraj Cerkve, skupaj s svojimi brati in sestrami v Kristusu.

zase, ampak inkarnacija, duh v telesu zgodovine in njenega občestva. Vera tako ni mistika individualne identifikacije duha z Bogom, ampak pokorščina in služba. Kolikor bolj se posameznik z duhom mistično zedini z Bogom, toliko globlja je njegova pokorščina in služba nadnaravni resnici, ki ji pritr-di razum, tega pa nagiblje volja po delovanju božje milosti. Vera je preseganje samega sebe in osvoboditev sebe ravno s tem, da sem kot oseba pripravljen služiti temu, česar sam nisem napravil in si nisem sam zamislil, pač pa sem spoznal. Gre za osvobajanje samega sebe s sprejemanjem službe za celoto. (Ratzinger 2005, 65) Kajti vera daje svoj pristanek božji resnici sami na sebi. (FR 44; S. th. II, II, 45, 1 ad 2)

Verske resnice, ki izražajo vsebino vere, vsaj v katoliški Cerkvi, človeka v celoti presegajo. Presegajo tudi vse nosilce službe cerkvenega učiteljstva, ki so jih definirali in izrekli. Cerkveno učiteljstvo namreč z definiranjem in izrekom verskih resnic ni izreklo nič bistveno svojega, ampak je le potrdilo tisto, kar je prejelo od Boga in tistih, ki so isto vero izpovedovali že pred njimi, ter je na podlagi razuma in božjega razsvetljevanja z nadnaravno vero spoznalo za resnično. Od cerkvenega učiteljstva definirane verske resnice so tako le več medsebojno razumno dopolnjujočih si povedkov enega samega povedka, ki je v izpovedi vere vedno Bog in ga človek zaradi svoje omejenosti ne more niti izraziti niti misliti z zgolj enim samim povedkom.

Tako se tudi pri veri v vsebino definiranih verskih resnic – ki so nekakšen korelat vere, tj. razumnega odgovora na razodevanje Boga – vera verujočega ne usmerja na obrazec, ki hoče le po človeško izraziti ta ali oni vidik neizrekljive vere v skrivnosti Boga, temveč na stvarnost, ki jo obrazec verske resnice opredeljuje, ki je končno vedno Bog sam. (Strle, 1997, 12; S. th.

II–II, 1, 2 ad 2) Krščanska vera in njena teologija se namreč ne ukvarjata, kakor smo že zapisali, z definicijo verske resnice, ampak z njeno vsebino, ki njeno definicijo določa in prav tako ne z idejo kot neke vrste platonizem, pač pa z osebnim in razodetim Bogom, kakor se je izrazil sv. kardinal Newman: »Tisto, od česar so cerkveni očetje, kakor tudi apostolski ljudje v vseh časih živeli, ni določeno število teoloških stavkov in določb, marveč Kristus sam, kolikor je živo predstavljen v evangelijih. Ali ne verujemo v Nekoga, ki je pričujoč v tabernaklju? In ta nam vendar ni formula ali pojem, temveč dejstvo, tako resnično, kakor mi sami.« (Strle 1967, 169) Definicije verske resnice torej »nastajajo«, ko se Cerkev trudi na človeški način izraziti svoj odgovor razodevajočemu se Bogu in vsebino odgovorov na vprašanja: »Kdo je Bog, ki se razodeva?« in »Kdo je Kristus?« ali »Kdo je Kristusova mati?« itd. Vsebina odgovorov na ta vprašanja niso umotvor Cerkve, ampak jih ta po cerkvenem učiteljstvu zajema iz božjega razodetja, tj. svetega (apostolskega) izročila in Svetega pisma. (BR 9–10)

Tako lahko sicer nova teološka spoznanja imenujemo razvoj krščanskega nauka, a le če so naravna in resnična, ker razvoj ne omogoča spremembe, ampak bolj jasno spoznanje, ki pa se omejenemu človeškemu umu morda zdi sprememba. Zato se moramo pri razvoju nauka z vero in razumom vedno dokopati do gotovosti resničnosti razodetja, za kar pa ni dovolj le moralna razvidnost, pač pa je potreben tudi razumen dokaz (Newman 2013, 73–74, 77–78), ki ga pa nudi prav božje razodetje (sveto izročilo in Sveto pismo). Razvoj nauka je namreč nadnaraven in naraven ter poteka v zavezi med vero in razumom. Potrebno se je izogniti racionalizmu (razum brez vere) in fideizmu (vera brez razuma). Da je težko doseči povsem pravilno in nezmotno ravnotežje med obema, dokazuje zgodovina koncilov.

Zaklad vere: sveto izročilo in Sveto pismo

Tako sveto izročilo kot Sveto pismo pritekata iz istega božjega studenca. (BR 9; KKC 80) Oba imata izvor v božjem razodetju, tj. pozivu Boga, ki terja razumen človekov odgovor na to razodetje, tj. vero. Tako se v človeški govorici uteleša govorica Boga, ki priobčuje svojo resnico z občudovanja vredno naklonjenostjo, ki ustreza logiki učlovečenja. (FR 94) Človek pa lahko resnico izrazi s svojo zgodovinsko umeščeno govorico, ki presega jezikovni dogodek. Tako resnica ni nikoli ujeta v prostor in kulturo, le spoznana je v zgodovini, ki jo presega. (FR 95) Modrost križa denimo presega vse kulturne meje in nas zavezuje, da se odpremo vesoljnosti resnice (FR 23), ki jo človek lahko doseže le z razumom, osvetljenim z vero. (FR 20) Razum brez vere se namreč napačno predaja vplivu čustev, zato se izkrivi njegovo spoznanje objektivne resnice in si tako oblikuje »subjektivno resnico«, ki odstopa od resničnosti. Subjekt torej resnico spoznava po objektivnem razumu, osvetljenim z vero, in ne po subjektivnem čutenju.

Zaradi tega se spoznanje človeštva o Bogu in spoznanje posameznika o Bogu med sabo močno prepletata in skladata v preseku tistega dela spoznanja oz. verovanja, ki ga Cerkev prepoznava kot skladnega z resnico. Tako spoznanja človeštva o Bogu plemenitijo posameznikovo spoznanje o njem in nasprotno. Vera namreč išče umevanje, je zatrdil sv. Anzelm, ker je hrepenenje vernika po globljem spoznanju Boga neločljivo povezano z vero. (KKC 158) Vera (prava nadnaravna vera) pa je neločljivo povezana z razumom in razum je neločljivo povezan z resnico, ker vsi ljudje težimo po resničnem spoznanju, kakor je ugotovil že Aristotel. (FR 25) Vera se namreč razuma ne boji, ampak mu celo zaupa (FR 43), ker želi verovati v resnico.

Čeprav tako Sveto pismo kot prvi vatikanski koncil poudarjata, da je mogoče naravno spoznanje Boga na podlagi človeškega razuma (FR 53), je prvi vatikanski koncil posebej močno poudaril, da je Bog človeku znatno nadnaravno pomagal pri spoznanju Boga, ko »je Bog v svoji modrosti in dobroti hotel človeškemu rodu po drugi, in sicer nadnaravni poti razodeti sam sebe in večne sklepe svoje volje«. (VC 28) Razodetje oz. razodevanje Boga je bilo med zgodovino odrešenja shranjeno v en sam Cerкви izročeni sveti zaklad božje besede, ki ga sestavljata Sveto pismo in sveto izročilo. (BR 10) Zaradi tega je že tridentinski koncil zatrdil, da Cerkev svoje gotovosti glede božjega razodetja ne zajema samo iz Svetega pisma, ampak tudi iz svetega izročila, zato je potrebno oboje ceniti z enako ljubeznijo in spoštovanjem. (BR 9) Tako Sveto pismo za Cerkev ni edina referenca,³ ker dejansko dobiva »vrhovno pravilo svoje vere« (BR 21) iz enotnosti, ki jo je Sveti Duh udeležil med svetim izročilom, Svetim pismom in cerkvenim učiteljstvom v takšni vzajemnosti, da ti trije ne morejo obstajati neodvisno drug od drugega. (BR 10; FR 55) So edini dovod, po katerem nam prihaja božje razodetje in lahko obstajajo le vsi trije skupaj, zato jih je De Lubac imenoval *funiculus triplex*, trikrat spletena vrv, ki je ni mogoče strgati. (Štrukelj 2000, 97)

- 3 Danes razširjeni izraz fideistične težnje je biblicizem, ki teži k temu, da bi iz branja Svetega pisma ali njegove eksegeze naredili edino veljavno referenco. Tako pride do istovetenje božje besede s samim Svetim pismom: na ta način postane prazen nauk Cerkvje, ki ga je drugi vatikanski koncil izrecno potrdil. (FR 55)

Sveto izročilo

Vzporedno z nastajanjem Svetega pisma (Nove zaveze) je iz izvira božjega razodetja pritekla tudi živa reka svetega izročila, ki ga je Cerkev prejela od apostolov⁴ in ga v celoti predaja njihovim naslednikom, da ga ob razsvetljujočem vodstvu Duha resnice v svojem oznanjevanju zvesto ohranjajo, razlagajo in razširjajo. (BR 9; KKC 81) Apostolom je bilo tako sveto izročilo kot Sveto pismo zaupano od Kristusa in Svetega Duha. Sveto pismo in sveto izročilo sta tako tesno povezana in drug drugega deležna ter oba napravljata, da je v Cerkvi navzoča in rodovitna Kristusova skrivnost. (BR 8–9; KKC 80–81) Prav dejstvo, da gremo vse do korenin izročila, nam danes omogoča izraziti izvirno in novo misel, ki je obrnjena v prihodnost. (FR 85) Takšno svežost izvora izročila je Cerkev večkrat dokazala, pravzaprav vedno, ko je definirala verske resnice.

Nauk o apostolskem (svetem) izročilu je osvetlil sv. Irenej Lyonski (um. 202) v svojem delu *Adversus haereses*, ki je pred kratkim izšlo v slovenskem prevodu *Proti krivim veram* (2018), v katerem je zavrnil gnostike, ki so menili, da je vera, ki jo uči Cerkev, samo simbolizem za preproste ljudi, ki ne zmorejo dojeti višjih resničnosti kakor oni (gnostiki). Gnostičnemu postavljanju nad božje razodetje (tako Sveto pismo kot sveto izročilo) in cerkveno učiteljstvo se je sv. Irenej zoperstavil z razlago vsebine apostolskega izročila, ki ga lahko povzamemo v štirih točkah.

Apostolsko izročilo je po sv. Ireneju Lyonskem:

4 Zaradi tega se mestoma imenuje tudi apostolsko izročilo.

1. Javno, ker je vsebina vere, ki jo Cerkev posreduje, tista, ki jo je prejela od božjega Sina in apostolov ter do nas prihaja po nasledstvu škofov. Tako sta bistvena za javnost apostolskega izročila nasledstvo škofov (osebnostno načelo) in apostolsko izročilo (doktrinalno načelo), ki ohranjata *regula fidei* (tj. pravilo vere), ki je istovetno z vero apostolov, medtem ko se gnostiki oklepajo izročil, ki so zasebna ali celo tajna.
2. Pnevmatično (duhovno), ker njegovo predajanje vodi Sveti Duh, tako da Cerkev neprestano prenavlja, pomlaja in dela rodovitno po mnogih karizmah, obenem pa ohranja vero apostolov. Nasprotno temu pa gnostična izročila živijo le nekaj časa in prej ali slej potonejo v pozabo, nato pa jih nadomestijo nova izročila.
3. Edino in vesoljno, je eno samo in ga Cerkev, razsejana po vsem svetu, skrbno varuje z znatno pomočjo Svetega Duha, medtem ko si gnostična izročila med seboj nasprotujejo in niso v edinosti.
4. Edino z rimsko Cerkvijo, ki sta jo ustanovila apostolska prvaka Peter in Pavel. Rimsko Cerkev je po zakonitem Petrovem nasledniku glavni vir apostolskega izročila in merilo za njegovo pristnost v vseh ostalih krajevnih Cerkvah. (Pojavnik 2018, 30–33)

Sveto pismo

Na neki način bi lahko celo trdili, da se je Sveto pismo (Nove zaveze), po obliki in vsebini⁵ rodilo iz svetega apostolskega

5 Vsebina ne obstaja brez oblike, kakor tudi ne materija brez forme.

izročila,⁶ saj so njegovi avtorji zajemali iz njega ali pa bili nosilci le-tega in je tako načelo *sola scriptura* že samo po sebi nesmiselno. Ob tem je seveda potrebno upoštevati, da je bila od Boga razodeta resnica, ki jo vsebujejo in posredujejo svetopisemske knjige, zapisana po navdihnjenju Svetega Duha in imajo Boga za avtorja ter so kot takšne izročene Cerкви. Pri njihovem sestavljanju je Bog ljudi tako naravnal (tudi s svetim izročilom), da so ob uporabi svojih sposobnosti in moči – na temelju božjega delovanja v njih in po njih – kot avtorji zapisali, kar je Bog hotel. (BR 11) Praviloma opisujejo božje posege v zgodovini odrešenja, ki so dopolnjeni z odrešenjem človeškega rodu.

Zaslужni papež Benedikt XVI. je proces, v katerem je nastalo božje (javno) razodetje, opredelil v metodološkem uvodu⁷ k prvi knjigi *Jezus iz Nazareta*, kjer je podal svoj osebni odgovor na božje razodetje (tj. predstavitev svoje osebne vere): »Kdor gleda na ta proces [nastajanja Svetega pisma] – ki gotovo ni premočrten, marveč pogosto dramatičen in vendar napredujoč – z vidika Jezusa Kristusa, more spoznati, da v celoti obstaja smer: Stara in Nova zaveza namreč spa-

- 6 Izročilo, o katerem govorimo na tem mestu, prihaja od apostolov in predaja naprej to, kar so ti prejeli iz Jezusovega učenja in zgleda, ter tisto, kar so se naučili po Svetem Duhu, kar vsebuje tudi celotno Staro zavezo. Prvi rod kristjanov še namreč ni imel zapisane Nove zaveze; tako Nova zaveza sama pričuje za proces živega izročanja oziroma izročila. Od tega izročila je treba razlikovati teološka, disciplinarna, liturgična ali pobožnostna »izročila« v krajevnih Cerkvah. Ta izročila sestavljajo posebne oblike, pod katerimi dobiva veliko izročilo izraze, ki so prilagojeni različnim krajem in dobam. V luči velikega izročila je pod vodstvom cerkvenega učiteljstva mogoče ta posamezna izročila ohranjati, modificirati ali tudi opustiti. (KKC 83)
- 7 V njem se opredeljuje glede uporabe in rezultatov zgodovinsko-kritične metode in metode kanonične eksegeze znotraj biblične teologije.

data skupaj. Gotovo, kristološka hermenevtika, ki v Jezusu Kristusu vidi ključ celote in se od njega uči razumevati Biblijo kot enoto, predpostavlja odločitev vere in ne more priti iz gole historične metode. Toda ta odločitev vere nosi v sebi razum – historični razum – in omogoča, da vidimo notranjo enoto Pisma in tako tudi na novo razumemo njene posamezne odseke poti, ne da bi jim odvzeli njihovo historično izvirnost.« (Ratzinger 2007, 15–16) Božje razodetje, tj. resnica, ki jo je Bog o sebi in svojem življenju zaupal človeku, se torej vpisuje v čas in zgodovino, celo učlovečenje se zgodi v »polnosti časa«. (Gal 4,4; FR 11)

Tako je po Ratzingerju povezava med »božjim ljudstvom« in »Svetim pismom« na podlagi zgoraj opisanega historičnega razuma, temelječega na resnici, bistvenega pomena za življenje iz vere, saj božje razodetje ostaja zaznamovano s skrivnostjo in samo vera omogoča, da prodiramo v njegovo skrivnost in jo skladno umevamo. (FR 13) Zaradi tega je Sveto pismo »z ene strani knjiga – Pismo – od Boga prihajajoče merilo in usmerjajoča moč za ljudstvo, a z druge strani Pismo vendar živi prav v tem ljudstvu, ki samo sebe presega v Pismu in tako – v poslednji globini od učlovečene Besede – postaja prav ljudstvo Boga. Božje ljudstvo – Cerkev – je živi subjekt Pisma; v njej so svetopisemske besede vedno navzočnost. Seveda k temu spada, da to ljudstvo samo sebe sprejema od Boga, naposled od telesnega Kristusa, in se mu pusti podrejeni, voditi in peljati. Tako posamezne knjige Svetega pisma kakor tudi Pismo kot celota kratko malo niso leposlovje.« (Ratzinger 2007, 17–18) Božje razodetje je neprimerno več kot leposlovje: v človeški govorici se uteleša govorica Boga. (FR 94)

Cerkveno učiteljstvo

Naloga avtentične razlage božjega razodetja (svetega izročila in Svetega pisma) je zaupana živemu cerkvenemu učiteljstvu, ki svojo avtoriteto izvršuje v imenu Jezusa Kristusa na podlagi njegovih besed: »Kdor vas posluša, mene posluša.« (Lk 10,16; Mt 18,17-18; 16,18-19; Jn 21,15-17; KKC 87; C 20) Cerkveno učiteljstvo ni vezano na posamezne osebe, temveč na službo znotraj Cerkve. Tako je nezmotnost cerkvenega učiteljstva samo »deležnostna« pri osebi – škofu ali papežu –, ki je nositelj službe cerkvenega učiteljstva, in ni vezana, kaj šele da bi imela svoj temelj ali izvor v nrvnem življenje nositelja službe cerkvenega učiteljstva. (Strle 1997, 16) Vendar to ne pomeni, da je zaradi deležnostne nezmotljivosti cerkveno učiteljstvo nad Svetim pismom ali svetim izročilom, ampak jima lahko le služi, tako da ju po božjem naročilu in podpori Svetega Duha pobožno posluša, ohranja in zvesto razlaga. (BR 10) Tako naloga cerkvenega učiteljstva ni vero prilagajati niti dopolnjevati, kaj šele spreminjati ali vsebini vere kaj odvzeti ali dodati, pač pa izročeno vero – *depositum fidei* – ob vseh mogočih situacijah in vprašanih sedanjosti ohraniti ter predati znotraj aktualne zgodovinske situacije, da bi se uresničile Kristusove besede: »Še veliko vam imam povedati, a zdaj ne morete nositi. Ko pa pride on, Duh resnice, vas bo uvedel v vsa resnico, ker ne bo govoril sam od sebe, temveč bo povedal, kar bo slišal, in oznanjal vam bo prihodnje reči.« (Jn 16,12-13) Nositelj službe cerkvenega učiteljstva, ki bi *depositum fidei* želel spremeniti, okrniti ali dopolniti, bi izgubil deležnost nezmotljivosti, ker bi prestopil meje svojih pooblastil in karizme.⁸

8 Eden najznamenitejših predstavnikov te vrste je zagotovo Nestorij. Papež in škofje so namreč nasledniki apostolov in ne »samovoljni verski diktatorji« ali »verski ideologi«.

Naloga cerkvenega učiteljstva je tako vsesplošno, univerzalno soglasje – *sensus universalis* – glede vprašanj vere in nravi ter pravilno in obvezujoče izražanje glede tega. Pri tem mora cerkveno učiteljstvo skrbeti predvsem, da v »sihroničnem« soglasju današnje Cerkve ne zanemari »diahroničnega« soglasja. To pomeni, da mora biti v soglasju tako z viri vere (božjim razodetjem) kot prejšnjimi rodovi in ne nazadnje s samim Bogom, tako da lahko cerkveno učiteljstvo vedno z apostoli ponovi: »Sveti Duh je sklenil in mi z njim« (Apd 15,28); in s prvakom apostolov zatrdi: »Nismo sledili večče izmišljenim bajkam« (2 Pet 1,16); ter z apostolom narodov: »Vem, komu sem veroval«. (2 Tim 1,12) V nasprotnem primeru bi apostolski naslednik grešil proti veri in resnici, saj ju ne more predrugačiti, ampak ju lahko le oznanja.⁹ Drugi vatiškanski vesoljni cerkveni zbor je v *Dogmatični konstituciji o božjem razodetju* (BR) opredelil neločljivo povezanost: svetega (cerkvenega) izročila, Svetega pisma (javnega razodetja) in cerkvenega učiteljstva. Zatrdil je celo, da ni enega brez drugega, vse skupaj pa, vsako na svoj način ob delovanju Svetega Duha, učinkovito prispeva k zveličanju duš (BR 10), ki je smisel vere v Odrešenika Jezusa Kristusa. (1 Pt 1,8-12)

Cerkveno učiteljstvo in teologija

Želja človeškega razuma po spoznanju resnice in zgodovina odrešenja omogočata teologijo, tj. govor o Bogu, s tem pa tudi definicije verskih resnic, s katerimi Cerkev razodeva vsebino svoje vere oz. tisto, kar je našla v zakladu vere in

9 Oznanjevanje neresnice ni nikoli uspešno, niti z najboljšimi pastoralnimi sredstvi, ker ga ne posvečuje Sveti Duh.

še ni bilo jasno izraženo oz. osvetljeno. Do verskih resnic se Cerkev lahko dokoplje s pomočjo delovanja Boga – razodevanja človeku in razsvetljevanja človeka po Svetem Duhu – ter razuma, s katerim odgovarja na razodetje Boga in tako vsebino verskih resnic pogloblja, še izčrpnije spoznava ter razlaga. Ni pa človek – čeprav papež, svetnik ali teolog – sposoben verskih resnic, ki jih najde ali raziskuje v zakladu vere, obvladati ali spremeniti, ker ga tako zgodovinsko, ontološko kot bivanjsko presegajo, pač pa lahko nanje odgovori le tako, da jih sprejme ali zavrže oz. jih sprejme z vero ali nevero.

Pri verski resnici namreč ne gre za vprašanje, kaj subjekt misli o stvari, ampak za vprašanje, kakšna stvar v resnici je.¹⁰ Denimo, ne kdo je zame Kristus, ampak kdo v resnici je Kristus. Ko z razumom kot resnico iščoča oseba ugotovim, kdo je v resnici Kristus, lahko ugotovitev z vero sprejemem ali z nevero zavržem. Človek je namreč zmožen, da pride do takšnega spoznanja resnice, ki privede do objektivne resnice na osnovi skladnosti med stvarnostjo in umom – *adaequatio rei et intellectus*. To zahtevo po razumu in resnici, ki je veri bistveno lastna, je izrecno potrdil drugi vatikanski koncil: »Razum se namreč ne omejuje zgolj na območje pojavov: sposoben je namreč z resnično gotovostjo doseči nadčutno stvarnost, čeprav je zaradi greha deloma zamračen in oslavljen.« (CS 15; FR 82) Ko je torej razum težil k skladnosti stvarnosti in uma, da bi v motrenju božjega razodetja našel resnico (FR 82), so se oblikovale definicije verske resnice, ki jih je cerkveno učiteljstvo vernikom predložilo v verovanje, ker so vsebovane v božjem razodetju,¹¹ čeprav ne izrecno,

10 Pri spoznavanju Boga uporabljamo definicijo resnice Tomaža Akvinskega: »Resnica je ujemanje uma in stvari« (S. th. I, 16, 1; 21, 2)

11 Vera jasno predpostavlja, da je človeški jezik zmožen z univerzalno veljavo izraziti božjo in presežno resničnost, čeprav z analoškimi

ali pa kadar je cerkveno učiteljstvo dokončno opredelilo resnice, ki so z razodetjem v nujni zvezi. (KKC 88)

Hierarhija verskih resnic

Medsebojne vezi in koherentnost (medsebojna skladnost) verskih resnic omogočajo poglobljanje v razumevanju Kristusove skrivnosti in s tem skrivnosti Boga. (KKC 90; VC 39; C 25) »Znotraj katoliškega nauka obstoji neki red ali 'hierarhija' resnic, ker je njihova zveza s temeljem krščanske vere različna.« (E 11). Obstaja pa t. i. *nexus mysteriorum*, razumska povezava vseh členov vere. Ta nauk je zastopal že sv. Tomaž Akvinski, ko je zatrdil: »Predmet vere je prva resnica,« ki se po sv. Tomažu nanaša direktno na Boga in na druge stvari, samo če so usmerjene na Boga. Formalno gledano je namreč predmet vere Bog sam, materialno pa lahko tudi druge stvari, če se nanašajo na Boga. (S. th. II–II, 1, 1) Akvinski je k temu dodal, da je sicer Bog, na katerega se vera usmerja, enovit, nesestavljen, le da se človeku, ki se mu bliža s svojega stališča, zdi nekaj sestavljenega; zato je človek zaradi svoje omejenosti prisiljen o Bogu uporabljati več povedkov, ne le enega samega. (S. th. II–II, 1, 2) V človeškem dojemanju Boga obstaja več med sabo dopolnjujočih se izrekov (verskih resnic), ki vsi razlagajo eno samo Resnico. Obstaja torej, človeško gledano, hierarhija resnic.

izrazi, ki pa zaradi tega niso nič manj pomenljivi. Če ne bi bilo tako, bi božja beseda, ki je vselej božja beseda v človeški govorici, ne bila zmožna izraziti ničesar o Bogu. Interpretacija te besede nas ne more napotiti samo od ene interpretacije k drugi, ne da bi nam kdaj koli dopustila priti do trditve, ki bi bila preprosto resnična; brez tega ne bi bilo božjega razodetja, ampak samo izraz človeških pojmov o Njem in o tem, kar ljudje predpostavljamo, da misli o nas. (FR 84)

O vprašanju hierarhije resnic je izčrpno pisal Anton Strle v razpravi »Hierarhija resnic« (1971), kjer je pokazal, da hierarhija resnic pozna že Nova zaveza. Že pri apostolskih očetih je hierarhija resnic spadala k jedru krščanske vere in so jo kasneje upoštevali tudi cerkveni očetje.¹² Najbolj natančno jo je v zgodovini teologije upošteval sv. Tomaž Akvinski, čeprav ne pod tem imenom.

Že od cerkvenih očetov naprej so razlikovali med pravilom vere – *regula fidei* – in o stvareh, o katerih je mogoče še razpravljati – *in quaestionen venire*. Tudi rimski katekizem, ki je bil izdan po tridentinskem koncilu, je še upošteval bistveno in poglobitno (apostolsko vero, zakramente, zapovedi in očenaš), tako da imajo tudi pri posameznih verskih navedkih tisti, ki direktno govorijo o Bogu, središčno mesto, ostalo pa je organsko razvrščeno in razčlenjeno v živo enoto okoli prvenstvenega in centralnega. Žal so nasledniki rimskega katekizma potridentske dobe zaradi polemike s protestanti in enciklopedisti takšno razvrstitev opustili. (Strle 1971, 21–24)

12 Posebej aleksandrijska teološka šola je izrazito razlikovala med resnicami, ki naj jih izrecno in jasno spoznajo preprosti kristjani, in takimi resnicami, ki jih je mogoče spoznati le z globljim razmišljanjem in ni potrebno, da bi bile posredovane vsem kristjanom, čeprav ne smemo misliti, da bi cerkveni očetje pri tem razlikovanju zahajali v nekakšno ustvarjanje razredov med kristjani višje in nižje stopnje. V tem pogledu bi se lahko veliko naučili tudi iz katehez sv. Cirila Jeruzalemskega. (Strle 1971, 22)

Verske resnice glede na vsebino in dogmatično definicijo

Verske resnice lahko delimo glede na posamične člene vere – *articulum fidei* –, kot so jih delili cerkveni očetje, sv. Tomaž Akvinski in potridentinski rimski katekizem, glede na:

1. tiste člene vere, ki so neposredno naravnani na formalni predmet verovanja, tj. na Boga samega in druge, ki so na Boga naravnani indirektno;
2. na verske povedke, ki sami po sebi spadajo k bistvu vere (ti so nujno potrebni za zveličanje, ker naravnost usmerjajo v večno življenje) in druge, ki jih le dopolnjujejo;
3. glede na člene vere, ki so le nekakšna »obleka prave vere«, o čemer nihče – niti razodetje, niti izročilo, niti učiteljstvo – ne namerava nič dokončnega trditi, a vseeno ne nasprotujejo pravi veri in je mogoče o njih razpravljati ter jih tako trdneje spoznati. (Strle 1971, 22–23)

Tem delitvam verskih resnic glede na njihovo vsebino se je v zgodovini pridružila še formalna razvrstitev po sistemu teoloških kvalifikacij, to je po večji ali manjši bližini dokončni dogmatični definiciji. Takšne definicije je izrekalo in jih še izreka cerkveno učiteljstvo, ko želi kakšen člen vere – ne nujno navezujoč se neposredno na Boga – kar se da natančno opredeliti, da bi preprečilo napačno spoznanje ali mišljenje o razodetem Bogu.¹³ Pri tej delitvi je potrebno

¹³ Denimo dogma o Marijinem svetem božjem materinstvu govori direktno o Mariji, indirektno pa potrjuje Kristusovo božanstvo. Torej je s to dogmo cerkveno učiteljstvo zaščitilo predvsem nauk in resnico o Kristusovem božanstvu in učlovečenju.

posebej razlikovati med dvema skupinama izjav cerkvenega učiteljstva:

1. Izjave *de fide definita* vsebujejo dokončno in nezmotno odločitev¹⁴ cerkvenega učiteljstva (papeža ali vesoljnega koncila, ki ga je papež potrdil). To so samo tiste izjave, pri katerih je namen dogmatičnosti (veroobveznosti) jasno izražen. Za takšne izjave se od vernikov pričakuje vera, ne zgolj religiozna pritrditev, ker je bila vsebina, ki jo izražajo, vedno predmet vere Cerkve, čeprav ne jasno izražene. (C 25)
2. Izjave *de fide* so navadni službeni izrazi cerkvenega učiteljstva, nimajo pa absolutnega jamstva nezmotljivosti in niso dokončne, ker jih cerkveno učiteljstvo ni hotelo dokončno predložiti pravemu zakladu vere. Za takšne izjave se od vernikov pričakuje le – *consensus religiosus* – religiozno pritrditev vernikov. (C 25)

De fide definita, tj. dogmam oz. slovesnim izjavam cerkvenega učiteljstva, so enakovredni le tisti dokumenti, ki že dolgo časa v Cerkvi uživajo velik ugled. To so recimo stavki sv. Cirila Aleksandrijskega zoper Nestorija, seznam papeških sodb glede milosti, apostolska veroizpoved itd. (Strle 1997, 15–16) Slovesne definicije vere – *de fide definita* – so bile v zgodovini Cerkve najpogosteje izrečene le, ko je bilo potrebno z dokončno definicijo ovreči očitno napačno spoznane resnice oz. neresnice, ki bi popačile oz. izkrivile resnično podobo razodetega Boga, čeprav se na Boga niso neposredno nanašale, ker bi bil zaklad vere na račun takšnih neresnic oziroma polresnic oropan. Redkeje so bile verske resnice slovesno iz-

14 Dogmatične izjave so sicer včasih odvisne od kulture obdobja, ko so bile sprejete, vendar oblikujejo stalno in dokončno resnico. (FR 95)

rečene zgolj kot potrditev vere in nadnaravnosti. Še redkeje (če sploh kdaj) pa so bile slovesne definicije izrečene zgolj zaradi tega, ker bi bilo cerkveno učiteljstvo o kakšnem členu vere dokončno prepričano in mu nihče ne bi nasprotoval. Po navadi je najprej prišlo do nasprotovanja resničnemu členu vere na stopnji *de fide*, ki je bil kasneje po *sensus universalis* na podlagi razuma in božjega razodetja, razsvetljenega z nadnaravno vero, od cerkvenega učiteljstva razglašen za *de fide definita*, da bi vernikom razsvetljeval pot vere in jo delal varno ter zanesljivo. (KKC 89)

K *de fide* spadajo koncilске ali papeške listine, ki si ne pripisujejo nezmotnosti, čeprav gre tu za izjave najvišjega cerkvenega učiteljstva in jih je kot take potrebno sprejeti ter vernike obvezujejo, vendar v tem primeru pritrditev vernikov ni nepreklicna, ker takšna cerkvena odločitev nima popolnega jamstva nezmotnosti in je še mogoče, da se v čem spremeni. Podobno je tudi z izjavami pokrajinskih koncilov, razen če bi jih papež naknadno označil kot dokončno obvezne za ves krščanski svet.¹⁵ Kadar škofje po vsem svetu zedinjeni s papežem enodušno učijo isti nauk kot od Boga razodet, ne gre za slovesno definicijo, a se v tem primeru pri »rednem in vesoljnem učenju« izražajo verske resnice *de fide*. (C 25) Tudi papeške okrožnice so način izvrševanja rednega cerkvenega učiteljstva, čeprav vse, kar vsebujejo, še ni verska resnica. Včasih vključujejo teološke stavke, ki so v ozki zvezi z vero. Resnico, ki jo taki stavki vsebujejo, označujemo s *theologicae certe* – teološko gotovo, nimajo pa dokončne vrednosti. Okrožnica *Humani generis* glede tega določa le, da po papeževi rzsodbi v sporni teološki ali nravni zadevi

15 To se je denimo zgodilo z izjavami pokrajinskih koncilov v Kartagini leta 397, v Orangeu leta 529 in v Rimu leta 649.

ne more več biti prostega razpravljanja med teologi. (Strle 1997, 15) Ob službenih objavah obstajajo tudi zasebne izjave papežev in škofov glede teoloških in nravnih vprašanj, ki pa imajo le tisto dogmatično vrednost, ki jo lahko zagotovi avtorjeva izobrazba in izkušnja (Strle 1997, 13–16), tako da se vse izjave škofov ali papežev o veri in morali ne štejejo za verske resnice.

Primat resnice

Ob vsem tem je potrebno poudariti, da je temelj vseh verskih resnic – naj bodo izrečene slovesno ali zgolj zasebno – resnica sama, ki je večna in nespremenljiva ter tako presega zgodovinski trenutek razglasitve, ker je pač resnična, ker se njena stvarnost sklada z umom, ki je po svoji naravi obrnjen k resnici (FR 82; 49), ki je Bog sam.¹⁶ Tako uspešno raziskovanje zaklada vere ni možno brez molitve, ki Resnico časti in spoznava ter molivca posvečuje z milostjo. Spoznanje verske resnice namreč ni zgolj plod človeškega intelekta. Resnica, na kateri temeljijo verske resnice, izvira tako iz nadnaravne resnice, ki se je razodela v osebi Jezusa Kristusa (Jn 14,6) in iz njegove obljube, da nas bo Sveti Duh, ki ga bo on poslal, vodil v vso resnico. (Jn 16,13). Ob tem pa človek ne sme zanemariti naravne resnice oz. spoznavne ali kognitivne resnice, ki jo človek spoznava na podlagi razuma, po definiciji sv. Tomaža, ki je pravzaprav tudi njena metoda: Resnica je ujemanje uma in stvari. (S. th. I, 16, 1; I, 21, 2)

16 S tem je vnaprej izključen vsak poskus cerkvenega učiteljstva ali teologov spoznavati in učiti laž, ki jih tako izključuje iz občestva Resnice. Istočasno je s tem poslušalcu dana objektivna metoda, po kateri lahko preveri, če cerkveno učiteljstvo ali teologi učijo resnico. Samo tako je mogoče napake v teologiji popravljati in odpravljati.

Za usklajevanje obeh je posamezniku nujno potrebna modrost, tako kot umska sposobnost kot dar Svetega Duha. Modrost (razumnost), ki spada med darove Svetega Duha, se razlikuje od modrosti, ki spada med pridobljene umske kreposti, saj zadnjo pridobimo s človeškim prizadevanjem, prva pa, nasprotno, »prihaja od zgoraj«, kot pravi sv. apostol Jakob. (Jak 3,17) Tako se modrost razlikuje tudi od vere, kajti vera daje svoj pristanek božji resnici sami na sebi, medtem ko je daru modrosti lastno, da sodi v skladu z božjo resnico. (S. th. II-II, 45, 1 ad 2) Vera z nadnaravno lučjo poveča luč razuma in s tem njegov spoznavni doseg, da vstopa v zanj doslej nedosegljiva obzorja verskih resnic in doseže o njih neko umevanje. Vera in razum si namreč medsebojno pomagata, ko oba izvajata kritično in prečiščujočo presojo, hkrati pa spodbujata k napredovanju pri preiskovanju in poglobljanju (FR 100), pri čemer ima premišljevalna molitev odločilno mesto. Spoznanje in priznanje resnice je za krščansko (katoliško) vero nekaj bistvenega,¹⁷ saj se je Odrešenik Jezus Kristus predstavil kot Resnica in zatrdil, da resnica osvobaja. (Jn 8,32) Resnica je torej srčika odrešenja. Zato ni posebej čudenja vredno, da je Cerkev toliko napora namenila obrambi resnice – tudi z razglašanjem verskih resnic – in njenemu oznanjevanju, ker diakonijo resnice razume kot eno izmed svojih oblik služenja. (FR 2)

17 »S srcem namreč verujemo, in tako smo deležni pravičnosti, z usti pa izpovedujemo vero, in tako smo deležni odrešenja.« (Rim 10,10)

Sklep

Znotraj dinamike razodevajočega se Boga – tako po Svetem pismu kot po svetem izročilu – in človekovega odgovora na razodetje (razodevanje) Boga se je rodila vera, o kateri prvi vatikanski koncil pravi: »Vera je nadnaravna krepost, s katero ob pobudi in pomoči božje milosti tisto, kar je Bog razodel, sprejemamo za resnično ne zato, ker bi z naravno lučjo razuma uvideli notranjo resničnost vsega tega, temveč zaradi avtoritete samega Boga, ki se razodeva in ki se ne more motiti in ne nas varati.« (VC 31) Če človek tej od Boga razodeti nadnaravni resnici s svojim razum pritrdi na podlagi volje, ki jo nagiba božja milost, se v dožemanju Boga osvobodi svojih trenutnih čustev, občutij, idej in mnenj ter osvetljen z nadnaravno vero v osebi Jezusa Kristusa dokončno razbere in prizna razodetje Boga, kar povzemajo prve vrstice Pisma Hebrejcem: »Velikokrat in na veliko načinov je Bog nekoč govoril očetom po prerokih, v teh dneh poslednjega časa pa nam je spregovoril po Sinu. /... / On je odsvit njegovega veličastva in odtis njegovega obstoja, z besedo svoje moči nosi vse.« (Heb 1,1) Razodetje Boga je v Jezusu Kristusu dopolnjeno. Zadnji koncil je na podlagi 1 Tim 6,14¹⁸ in Tit 2,13¹⁹ zatrdil, da pred drugim prihodom Jezusa Kristusa ne smemo pričakovati nikakršnega novega javnega razodetja. (BR 4)

18 Ohrani zapoved brez madeža in brez graje do pojavitve našega Gospoda Jezusa Kristusa.

19 Ko pričakujemo, da se bosta uresničila blaženo upanje in pojavitev slave vélikega Boga in našega Odrešenika Jezusa Kristusa.

Tako sveto izročilo in Sveto pismo skupaj sestavljata eno samo apostolsko zapuščino: *depositum fidei* (tj. zaklad vere),²⁰ ki jo mora Cerkev zvesto varovati in izročati kot dobrino, ki je za vse ljudi zveličavna. (BR 8–10; C 20; KKC 80–87) V svetem izročilu in Svetem pismu je ohranjeno vse, kar je Bog ljudem želel razodeti, in na način, kot je želel razodeti. K *depositum fidei* ni mogoče več ničesar dodati, vendar človek zaradi svoje omejenosti še ni spoznal vsega zaklada vere v njegovi polnosti. Apostolsko izročilo namreč v Cerkvi ob podpori Svetega Duha napreduje, ne po vsebini ali obsegu, pač pa tako, da raste razumevanje od Boga izročениh stvari in besed, po preudarjanju in preučevanju vernikov, ki to premišlujejo v svojem srcu (prim. Lk 2,19-51), po notranjem uvidevanju duhovnih stvarnosti, kakršnega dobivajo iz izkustva, in po oznanjevanju tistih, ki so s škofovskim nasledstvom prejeli zanesljivo karizmo resnice. Cerkev v stoletjih stalno teži k polnosti božje resnice, dokler se v njej ne izpolnijo božje besede. (BR 8)

Kratice

BR – dogmatična konstitucija drugega vaticanskega koncila o božjem razodetju (*Dei Verbum*, 1965).

C – dogmatična konstitucija drugega vaticanskega koncila o Cerkvi (*Lumen gentium*, 1964)

FR – enciklika papeža Janeza Pavla II. o veri in razumu (*Fides et ratio*, 1998).

20 »Timótej, varuj, kar ti je zaupano. Ogiblji se posvetnih praznih govoric in protislovij 'spoznanja', ki se tako imenuje po laži.« (1 Tim 6,20); »Ohrani zapoved brez madeža in brez graje do pojavitve našega Gospoda Jezusa Kristusa.« (2 Tim 1,12-14)

KKC – Katekizem katoliške Cerkve (1993).

VC – komentirana zbirka definicij in izjav cerkvenega učiteljstva *Vera Cerkve* pod uredništvom Antona Strleta (1997).

Reference

Janez Pavel II. 1999. *Vera in razum (Fides et ratio)*. Ljubljana: Družina.

Katekizem katoliške Cerkve. 2008. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca.

Koncilski odloki 2. vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora. 2004. Ljubljana: Družina.

Newman, John H. 2013. *Razvoj krščanskega nauka*. Celje: Mohorjeva družba.

Pojavnik, Ivan. 2018. *Novi sionski gorniki*. Ljubljana.

Ratzinger, Joseph. 2007. *Jezus iz Nazareta*. Zv. 1. Ljubljana: Družina.

Ratzinger, Joseph. 2005. *Uvod v krščanstvo*. Celje: Mohorjeva družba.

Strle, Anton. 1997. *Vera Cerkve*. Celje: Mohorjeva družba.

Strle, Anton. 1973. Brezmadežno spočetje Device Marije. V: *Leto svetnikov*, zv. 4, 476–488. Ur. Dolenc, Jože; Miklavčič, Maks. Ljubljana: Zadruga katoliških duhovnikov v Ljubljani.

Strle, Anton. 1971. Hierarhija resnic. Bogoslovni vestnik 31: 20–32.

Strle, Anton. 1967. Kristologija in soteriologija, zv. 1. Ljubljana: Cirilsko društvo slovenskih bogoslovcev v Ljubljani.

Sveto pismo. 2007. Slovenski standardni prevod. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

Štrukelj, Anton. 2000. Klečča teologija. Ljubljana: Družina.

Tomaž Akvinski. 1920. Summa Theologiae. New Advent. <https://www.newadvent.org/summa/> (pridobljeno 4. 1. 2022).